

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД

**“Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”**

кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності

МАТЕРІАЛИ

**III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та
науковців**

**“КОНЦЕПТИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО
СУСПІЛЬСТВА”**

(Одеса, 24-5 травня 2019 року)

Одеса -2019

УДК: 1:403:316.6(08)

К 65 Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства // Матеріали III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців (Одеса, 24-25 травня 2019 р.) 94 с.

Рецензенти:

Скловський Ігор Зіновійович - доктор філософських наук, професор кафедри суспільних наук Центральноукраїнського національного технічного університету

Єременко Олександр Михайлович – доктор філософських наук, професор кафедри філософії Національного університету «Одеська юридична академія»

Романенко Михайло Ілліч - доктор філософських наук, професор кафедри філософії Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти»

Збірник матеріалів III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства» вміщує матеріали, які досліджують соціокультурні засади трансформацій ціннісної сфери життєдіяльності суспільства, аналізують соціокультурні трансформації молодіжного соціуму, показують соціокультурні трансформації освітнього середовища та розкривають проблемні моменти культури бізнесу в умовах соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства, а також розглядають синергетику як самоорганізаційну систему у суспільстві, що трансформується. Рекомендовано для науковців, педагогів, докторантів, аспірантів, студентів.

Ухвалено до друку та розповсюдження мережею інтернет вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 10 від 27 травня 2019 року)

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бергер П.Л. Приглашение в социологию: Гуманистическая перспектива /П.Л.Бергер. – М.: Аспект-Пресс, 1996. -168 с.
2. Бичко І.В. Свобода / Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
3. Вебер М. Избранные произведения /М.Вебер. – М.: Прогресс, 1990. – 808 с.
4. Виндельбанд В. Свобода воли / В.Виндельбанд/ Избранное: Дух и история. – М.: Юрист, 1995. – 687 с.
5. Гоббс Т. О свободе и необходимости. Соч.в 2-х т. /Гоббс Т. – М.: Мысль, 1989. – Т.1 – 621 с.
6. Спиноза Б. Избранные произведения: в 2-х т. /Спиноза Б., 1957.- 630 с.

Боева Евеліна Володимирівна (Одеса) – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератур Університету Ушинського,
Бужина Ірина В'ячеславівна (Одеса) – доктор педагогічних наук, професор кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології
Імерідзе Максим Борисович - кандидат педагогічних наук

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ми зазначаємо хто досліджував професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів, готовність до педагогічної діяльності, її окремих аспектів: підготовка майбутніх учителів до виховної, позакласної роботи, спілкування з учнями та їхніми батьками, класного керівництва, трудового виховання, статевого, взаємодії з учнями, виконавсько-мовленнєвої діяльності та ін.

У зв'язку з тим, що йдеться про підготовку майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів, то для нас цікавими були праці з гуманістичного виховання, представлені також у вступі.

У дисертаційному дослідженні А.Ф.Ліненко “Теорія і практика формування готовності студентів педагогічних вузів до професійної діяльності” розкрито взаємозв'язок та взаємообумовленість педагогічної діяльності і педагогічного процесу.

Праксеологічний підхід до діяльності вчителя, рефлексивний та критеріальний до діагностики рівнів готовності майбутніх учителів до педагогічної діяльності дозволили по новому підійти до підготовки майбутніх учителів на сучасному етапі.

Визначено такі критерії готовності до педагогічної діяльності: педагогічне самоусвідомлення, стійкість емоційно-позитивного ставлення до педагогічної діяльності, швидкість адаптації в змінених педагогічних ситуаціях, доцільність педагогічних дій, рівень розвитку педагогічних здібностей, рівень розвитку комунікативних здібностей.

Дисертаційне дослідження О.А.Листопада “Дидактичні умови гуманізації навчання майбутніх учителів в університеті” є одним з небагатьох досліджень гуманізації вищої педагогічної школи. Автором визначено основні гуманістичні ознаки і зміст технологій навчання студентів, розкрито сутність гуманістичного підходу до організації навчання майбутніх учителів, виявлено комплекс дидактичних умов, які забезпечують гуманізацію навчального процесу.

Провідна ідея роботи С.А.Листопада полягає в тому, що взаємини викладачів і студентів вищого навчального закладу, які виступають як рівноправні партнери, відіграють основну роль у гуманізації навчання.

Для нас викликало інтерес дисертаційне дослідження М.Г.Виєвської, виконане в Україні, “Формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної взаємодії з учнями”. Автором на підставі експериментальних даних виявлено, що для формування готовності

майбутніх учителів до взаємодії з учнями необхідно створити в педагогічних навчальних закладах відповідні умови для взаємодії між учнями та викладачами, озброївши останніх основами комунікативної культури.

Був проведений практикум за методикою підготовки майбутніх учителів до взаємодії з учнями, який дозволив озброїти майбутніх учителів системою знань, умінь, технологією взаємодії. Дисертанткою запропоновано замінити педагогічний вплив учителя на учнів взаємодією.

Методами підготовки майбутніх учителів до взаємодії з учнями стали рольові ігри, рольові ситуації, ділові ігри, тренінги та ін. Використовувався також принцип рольової перспективи і моделювання професійних ситуацій, під час яких студенти оволодівали технікою педагогічної взаємодії.

У роботі встановлено залежність між установкою на гуманізацію стосунків “учитель – учень” та рівнем готовності майбутніх учителів до взаємодії з учнями.

Система засобів, апробована протягом дослідної роботи дає позитивні результати в тому випадку, якщо враховуються дані своєчасної діагностики рівнів сформованості готовності до взаємодії з учнями, якщо має місце диференційований підхід до студентів, доброзичлива атмосфера в студентській групі тощо.

Незважаючи на фундаментальне і всебічне дослідження готовності до педагогічної діяльності, сьогодні немає єдиного погляду вчених на її визначення: стан, освіта, стійка якість – далеко не весь перелік визначень готовності. Проте більшість учених розглядають її як певний психічний стан, що являє собою конкретний прояв усіх компонентів, явищ психіки в конкретний період часу. За своєю природою це цілісний прояв особистості, який займає проміжний стан між психічними процесами й особистісними особливостями (А.Г.Ковальов, Н.Д.Лівітов В.Н.Мясищев та ін.). Розглянемо деякі визначення готовності.

М.І.Дьяченко, Л.А.Кандилович визначають готовність як активно-дієвий стан особистості, установка на певну поведінку, змобілізованість сил для виконання завдання. Для готовності до дій потрібні знання, уміння, навички, настроєність і рішучість здійснити ці дії. Готовність до певного виду діяльності передбачає певні мотиви та здібності. Психологічними передумовами виникнення готовності до виконання конкретної навчального або трудового завдання є її розуміння, усвідомлення відповідальності, бажання досягти успіху, визначення послідовності і способів праці. Ускладнюють прояв готовності пасивне ставлення до завдання, безпечність, байдужість, відсутність плану дій і наміру максимально використати свій досвід.

Недостатність готовності призводить до неадекватних реакцій, помилок, невідповідності функціонування психічних процесів тим вимогам, які ставляться ситуацією. Готовність студента-випускника – це професійна діяльність після закінчення вищого навчального закладу – психологічний чинник успішного виконання ним своїх обов'язків, правильного використання набутих знань, навичок, умінь, порівняно швидкої адаптації до умов праці, підвищення кваліфікації.

До структури готовності входять такі компоненти: мотиваційний (позитивне ставлення до професії, інтерес до неї); орієнтаційний (уявлення про особливості і умови професійної діяльності, її вимоги до особистості); операційний (володіння способами і прийомами професійної діяльності, необхідними знаннями, уміннями, навичками); вольовий (самоконтроль, уміння управляти собою під час виконання трудових обов'язків); оцінний (самооцінка своєї професійної підготовленості і відповідності її оптимальним професійним зразкам).

В.О.Сластьонін визначає професійно-педагогічну готовність як особливий психічний стан, наявність у суб'єкта зразка структури певних дій і постійної спрямованості свідомості на їх виконання. Стан професійної готовності містить в собі різного роду установки на усвідомлення педагогічного завдання, моделі вірогідної поведінки, визначення оптимальних способів дії, оцінку своїх можливостей в їхньому зіставленні з наступними труднощами та необхідністю досягнення певного результату.

В.О.Сластьонін зазначав: “Професійна готовність учителя до виховної роботи – це складний синтез тісно взаємопов’язаних структурних компонентів. До їх числа належать, насамперед, мотиваційно-ціннісний (особистісний) та виконавський (процесуальний) компоненти. Усі якості особистості вчителя, які визначають її готовність до виховної роботи з учнями, інтегровані в її спрямованості як сукупності домінуючих мотивів професійної поведінки та діяльності”.

О.С.Третяк готовність до діяльності визначає як “такий особливий психічний стан, який передбачає наявність у суб’єкта образу, структури, визначеної дії та постійної спрямованості на його виконання”.

Розглядаючи готовність у контексті з установкою, А.Ф.Ліненко доходить висновку про значну кількість дефініцій цього поняття. Готовність – це установка, аттитюд (соціальна установка), очікування, намір, явище, якість, феномен, пильність тощо. Узагальнюючи різноманітні точки зору у визначенні готовності, ознак її прояву, А.Ф.Ліненко наголошує, що вони не взаємовиключають один одного, а розширюють та поглиблюють уявлення про складність і багатогранність цього явища.

Готовність до діяльності має часові характеристики, тобто вона може бути як ситуативною, тимчасовою, так і довготривалою. Остання формується раніше, унаслідок спеціально організованих впливів, в тому числі й педагогічних. Вона діє і проявляється постійно і складає найважливішу передумову успішної діяльності. Ситуативна готовність характеризується тимчасовою стійкістю і піддається впливу багатьох факторів, що виникають з особливостями кожної конкретної ситуації діяльності, тобто її необхідно знову формувати. Ці види діяльності існують в єдності, перша визначає ефективність останньої в конкретних обставинах.

Очевидно, що в педагогічному аспекті найбільший інтерес і значення викликає саме довготривалий стан готовності. Передусім це визначається тим, що цей стан може бути завчасно сформований і здатний розвиватися за деяких умов. Володіючи стійкістю, він дозволяє досягати стабільних результатів у діяльності.

Готовність не є вродженою якістю, вона формується і розвивається внаслідок досвіду людини, професійно-педагогічної спрямованості її підготовки до діяльності.

Під готовністю майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів ми розуміємо цілісне, стійке, полікомпонентне утворення, яке забезпечується позитивною мотивацією, оволодінням сучасною технологією формування гуманістичних відносин, наявністю гуманістичних якостей майбутніх учителів, їхньою потребою до педагогічної рефлексії.

Готовність забезпечує успішний перехід від системи вузівського навчання до професійної діяльності. У таблиці 1.1. подано структуру готовності майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів.

Відмітною особливістю поданої структури готовності майбутніх учителів до формування гуманістичних відносин молодших школярів є рефлексивний підхід до її розробки.

Таблиця

Структура готовності майбутніх учителів до професійної діяльності

Компонент	Ознаки прояву
I. Мотиваційно-когнітивний	а) професійна спрямованість (позитивна мотивація, інтерес до педагогічної діяльності, потреба нею займатися); б) обізнаність про сутність гуманістичних відносин, їх типи, форми, методи, шляхи формування; в) особистісна та професійна самооцінка, їх зіставлення; г) обізнаність про сучасні технології формування гуманістичних відносин

II. Комунікативний	а) уміння здійснювати педагогічне і дидактичне спілкування; б) уміння спілкуватися з дітьми, батьками, колегами; в) самоконтроль, самооцінка; г) самоаналіз, саморегуляція
III. Проективно-конструктивний	а) планування, проектування; б) моделювання процесу формування готовності; в) прогнозування можливих результатів впливу на колектив, окрему особистість; г) самопрогнозування
IV. Оцінно-регулятивний	а) уміння оцінювати і регулювати стосунки, коректувати їх; б) уміння давати їм якісну характеристику; в) самокорекція; г) знання типологічних особливостей дітей; д) знання умов, що забезпечують формування гуманістичних відносин

Так, у кожному з її чотирьох компонентів присутні самооцінка, самоконтроль, самоаналіз, саморегуляція, самопрогнозування, самокорекція. Формування потреби майбутніх учителів у педагогічній рефлексії забезпечує не тільки ефективність педагогічної діяльності, але й можливості її вдосконалювання.

Ми розглядали всі компоненти структури готовності в єдності, взаємозв'язку і взаємозалежності.

Оскільки загальною кінцевою метою навчання студентів у вищому навчальному закладі є професійна підготовка спеціалістів, то ставлення студентів до своєї майбутньої професії.

Гальченко Максим Сергійович (Київ) – кандидат філософських наук, директор, Інститут обдарованої дитини НАПН України (Україна, Київ)

НАУКОВА ОСВІТА ЯК ВИМОГА СУЧАСНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

По мірі накопичення знань, мислення стає все більш складнішим. Ми не можемо обійтися без «складного мислення, яке є мисленням креативним, дивергентним, продукуючим різноманітність, гнучким, здатним творити інновації. Для оволодіння складністю світу, в якому ми живемо, ми повинні оволодіти складним мисленням. Справжнє мислення адекватне складності світу, оскільки воно є атрибутом людської істоти, котра сама є еволюційним продуктом цього світу. Тому формування і розвиток складного мислення повертає людину до її власної сутності» [3, с. 107], – зазначає О. Князева. Це означає більш глибоке розуміння того складного, поліваріантного і невизначеного світу, в якому сьогодні живе людство.

В цій ситуації необхідно виявити основні проблеми наукової освіти, а також визначити ті завдання, які постають перед сучасним навчальним процесом. Вже зазначалося, що учні часто висловлюють незадоволення до їхньої шкільної науки, яка не має відношення до життя, що робить їх навчання просто не цікавим. Це, звичайно, їх уявлення про шкільну науку, незалежно від реальності. Їм, очевидно, не вистачає розуміння зв'язків між їхньою науковою діяльністю та світом навколо них. Вони «не бачать сенсу» у вивченні речей, які постають для них як ряд непов'язаних фактів, котрі потрібно завчити. На практиці єдине, що вони можуть виокремити, це необхідність скласти іспити. Хоча тести та іспити дійсно відіграють певну роль в створенні нинішньої ситуації, вони не є єдиною причиною [1, с. 109-112].